

ОБЛІК І ОПОДАТКУВАННЯ

УДК 636.5/.6:657

DOI: <https://doi.org/10.32782/СМІ/D2026-18-7>**Овчарук В.В.**

аспірант,

Національний університет біоресурсів і природокористування України

ORCID: <https://orcid.org/0009-0000-1035-859X>

ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОБЛІКУ У ПТАХІВНИЦТВІ

Однією з найбільш динамічних і перспективних галузей аграрного сектору є птахівництво, яке забезпечує населення високоякісними продуктами харчування, зокрема м'ясом птиці та яйцями. Ефективне функціонування підприємств галузі птахівництва значною мірою залежить від належної організації бухгалтерського обліку, який забезпечує формування достовірної та своєчасної інформації про господарську діяльність підприємства. Бухгалтерський облік виступає важливим інструментом управління, що сприяє контролю за використанням ресурсів, визначенню витрат виробництва, формуванню собівартості продукції та оцінці фінансових результатів діяльності підприємства. Разом із тим розвиток ринкових відносин, посилення конкуренції та необхідність підвищення ефективності використання ресурсів зумовлюють потребу у вдосконаленні системи обліку на підприємствах галузі птахівництва. Удосконалення бухгалтерського обліку у птахівництві сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації, покращенню якості управлінської звітності, підвищенню рівня контролю за виробничими процесами та ефективності управління підприємствами галузі птахівництва.

Ключові слова: бухгалтерський облік, управлінський облік, сільськогосподарське виробництво, якість продукції, птахівництво, продукція птахівництва, управлінська звітність, облікова політика.

Ovcharuk Vasyl

National University of Bioresources and Nature Management of Ukraine

WAYS OF IMPROVING ACCOUNTING IN POULTRY

One of the most dynamic and promising branches of the agricultural sector is poultry farming, which provides the population with high-quality food products, in particular, poultry meat and eggs. The structure of agricultural production includes poultry farming, which is characterized by a high level of productivity, quick payback of production and stable demand for products. Poultry products, in particular poultry meat and eggs, play an important role in providing the population with complete food products. The effective functioning of enterprises in the poultry industry largely depends on the proper organization of accounting, which ensures the formation of reliable and timely information about the economic activity of the enterprise. Accounting serves as an important management tool that helps to control the use of resources, determine production costs, form the cost of products and evaluate the financial results of the enterprise. At the same time, the development of market relations, increased competition and the need to improve the efficiency of resource use lead to the need to improve the accounting system at enterprises in the poultry industry. Particular attention needs to be paid to the organization of cost accounting for the production of poultry production, the formation of its cost price, as well as ensuring proper control over the use of material resources, feed, veterinary drugs and other production factors. It is also important to improve the system of management accounting and economic analysis, which make it possible to study the structure of costs in more detail, to determine reserves for their reduction, and to increase the efficiency of production activities of enterprises. Improving the accounting system in the poultry industry will contribute to increasing the reliability of accounting information, improving the quality of management reporting, strengthening control over production processes, and increasing the efficiency of management of enterprises in the industry. In turn, this will create prerequisites for increasing the economic efficiency of poultry enterprises and strengthening their competitive positions on the domestic and foreign markets.

Key words: accounting, management accounting, agricultural production, product quality, poultry farming, poultry production, management reporting, accounting policy.

Постановка проблеми. Однією з важливих складових аграрного сектору є птахівництво, яке характеризується високою динамікою розвитку, значними обсягами виробництва та високим рівнем конкуренції на внутрішньому та зовнішньому ринках. Україна належить до провідних виробників птиці у Європі. Виробництво цієї галузі демонструє стабільне зростання. Збільшення експорту свідчить про високу конкурентоспроможність української продукції на міжнародному ринку й ефективність роботи вітчизняних виробників. Ці показники є позитивним сигналом для подальшого розвитку галузі

птахівництва в Україні, зокрема щодо залучення нових інвестицій і нарощування потенціалу [7].

Ефективне функціонування підприємств галузі птахівництва значною мірою залежить від якісної організації системи бухгалтерського обліку, яка забезпечує формування достовірної інформації про витрати виробництва, собівартість продукції, фінансові результати та стан активів підприємства. Саме бухгалтерський облік виступає основою інформаційного забезпечення управлінських рішень та формування фінансової і управлінської звітності.

Водночас сучасні умови господарювання, що характеризуються високим рівнем ризиків, нестабільністю економічного середовища та зростанням вимог до якості управління, потребують постійного вдосконалення облікових процесів. Особливо актуальним є питання організації обліку витрат і калькулювання собівартості продукції птахівництва, оскільки саме ці показники визначають рівень ефективності діяльності підприємств.

Крім того, важливого значення набуває розвиток управлінського обліку, системи внутрішнього контролю та економічного аналізу, які дозволяють оперативно оцінювати результати діяльності підприємства, виявляти резерви зниження витрат та підвищення якості продукції.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Проблеми організації бухгалтерського обліку у сільському господарстві та, зокрема, у галузі птахівництва, досліджувалися багатьма вітчизняними науковцями. Значний внесок у розвиток теоретичних і практичних аспектів обліку витрат, калькулювання собівартості продукції та формування фінансової звітності зробили такі дослідники, як Ф.Ф. Бутинець [1], М.С. Пушкар [3], С.Ф. Голов [2], І. В. Свиноус [5], Т.М. Саванчук, О.В. Френкель [6], В.П. Шило, В.В. Сопкот [4], та інші. Незважаючи на значну кількість наукових досліджень, окремі аспекти організації обліку на підприємствах птахівництва потребують подальшого дослідження. Зокрема, це стосується удосконалення методики обліку витрат на виробництво продукції птахівництва, підвищення ефективності системи внутрішнього контролю та розширення можливостей управлінського обліку.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є дослідження особливостей організації бухгалтерського обліку на підприємствах птахівництва та обґрунтування основних напрямів його удосконалення в умовах сучасного розвитку сільськогосподарського виробництва.

Виклад основного матеріалу дослідження. Бухгалтерський облік на підприємствах птахівництва виконує важливу інформаційну функцію, оскільки забезпечує накопичення, обробку та узагальнення інформації про господарські операції підприємства. Основними об'єктами обліку в галузі птахівництва є біологічні активи, виробничі запаси, витрати на виробництво продукції, готова продукція та результати її реалізації.

У галузі птахівництва питання обліку якості продукції набуває особливої актуальності, оскільки якісні характеристики продукції безпосередньо впливають на її конкурентоспроможність, ціну реалізації та попит на ринку. Беручи до уваги високу галузеву специфіку підприємств, що здійснюють діяльність у сфері виробництва продукції птахівництва, важливим є визначення ключових напрямів удосконалення організації управлінського обліку виробничих витрат. При цьому система обліку повинна бути орієнтована на формування інформаційної бази для прийняття ефективних управлінських рішень щодо організації виробничих процесів [6].

Бухгалтерський облік у сільському господарстві повинен забезпечувати повне інформаційне відображення господарських процесів виробництва, розподілу та реалізації продукції, при цьому важливою складовою облікової системи є господарський контроль, який забезпечує ефективне використання ресурсів підпри-

ємства. Для сільського господарства характерні специфічні об'єкти обліку – біологічні активи, які потребують спеціальних методів оцінки та відображення у звітності. Також особливу увагу необхідно приділяти обліку витрат виробництва та формуванню собівартості продукції. [1].

У сучасних умовах виникає об'єктивна необхідність використання у сільськогосподарських підприємствах положень МСФЗ 41 «Сільське господарство» та методики оцінки та обліку біологічних активів за справедливою вартістю. Усе це пов'язані з глобалізацією економіки та входженням України у СОТ, і навіть формуванням господарств корпоративного сектору аграрної економіки аграрної економіки у результаті інтеграції діяльності юридично самостійних сільськогосподарських підприємств та його перетворень на нові організаційно-правові форми; підвищенням привабливості суб'єктів підприємницької діяльності в сфері агробізнесу у інвесторів, кредиторів та інших [5].

У системі обліку важливу роль відіграє управлінський облік, який дозволяє контролювати витрати та ефективність виробництва. Необхідно застосовувати деталізований облік витрат за центрами відповідальності, та проводити детальний аналіз собівартості продукції, оскільки саме вона відображає ефективність діяльності підприємства. Все це має забезпечувати керівництво підприємства оперативною та аналітичною інформацією для управління виробництвом [2].

Важливе значення має організація обліку витрат на виробництво продукції, необхідно забезпечити раціональну систему калькулювання собівартості продукції. Бухгалтерський облік повинен сприяти контролю за використанням матеріальних, трудових і фінансових ресурсів. Облікова політика підприємства має бути зформована з урахуванням специфіки галузі [4].

Бухгалтерський облік має забезпечувати достовірність і прозорість фінансової звітності, важливим є правильне відображення активів підприємства, зокрема біологічних активів у сільському господарстві. Бухгалтерська інформація повинна бути корисною та забезпечувати об'єктивне визначення фінансових результатів підприємства [3].

Разом з цим, на практиці на підприємствах птахівництва часто виникають проблеми, пов'язані з недостатньою деталізацією обліку, відсутністю ефективної системи внутрішнього контролю та недостатнім використанням можливостей управлінського обліку.

Одним із важливих напрямів удосконалення обліку у птахівництві є розвиток управлінського обліку. Управлінський облік дозволяє формувати інформацію, необхідну для планування, контролю та аналізу діяльності підприємства. Важливу роль також відіграє внутрішній контроль, який забезпечує перевірку правильності ведення обліку, дотримання встановлених норм і правил та ефективність використання ресурсів. Економічний аналіз є не менш важливим для діяльності підприємств птахівництва, він дозволяє оцінити рівень ефективності виробництва, визначити фактори, що впливають на формування витрат і собівартості продукції, а також виявити резерви підвищення прибутковості підприємства.

З метою підвищення ефективності діяльності підприємств птахівництва доцільно впроваджувати комплекс заходів щодо удосконалення бухгалтерського обліку, основні з яких наведено в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні проблеми та шляхи удосконалення бухгалтерського обліку у птахівництві

Проблеми організації обліку	Напрямок удосконалення	Суть удосконалення	Очікуваний результат
Недостатня деталізація обліку витрат на виробництво продукції птахівництва	Удосконалення обліку витрат	Запровадження обліку витрат за центрами відповідальності та видами продукції (яйця, м'ясо птиці, інкубаційна продукція)	Точніше визначення собівартості продукції та підвищення ефективності управління витратами
Недосконалість обліку біологічних активів	Правильність відображення біологічних активів	Удосконалення методики оцінки та відображення біологічних активів у фінансовій звітності	Підвищення достовірності облікової інформації
Недостатній рівень внутрішнього контролю	Посилення внутрішнього контролю	Організація контролю за використанням кормів, матеріальних ресурсів та біологічних активів	Зменшення втрат і нерационального використання ресурсів
Недостатній розвиток управлінського обліку	Розвиток управлінського обліку	Формування системи внутрішньої звітності для керівництва підприємства	Підвищення ефективності управлінських рішень
Низький рівень автоматизації обліку	Автоматизація облікових процесів	Використання сучасних програмних продуктів для ведення бухгалтерського та управлінського обліку	Підвищення оперативності обробки інформації та зменшення кількості помилок
Недостатній рівень економічного аналізу	Удосконалення економічного аналізу	Проведення систематичного аналізу витрат, собівартості та фінансових результатів	Виявлення резервів підвищення ефективності виробництва
Недосконалість облікової політики підприємства	Удосконалення облікової політики підприємства	Розробка та впровадження чітких правил обліку витрат, біологічних активів та готової продукції птахівництва	Підвищення достовірності облікової інформації та прозорості фінансової звітності

Джерело: розроблено автором

Сучасна система обліку у птахівництві потребує подальшого вдосконалення з урахуванням особливостей галузі, зокрема щодо обліку біологічних активів, витрат виробництва та формування собівартості продукції. Удосконалення обліку у птахівництві повинно здійснюватися комплексно та включати:

- удосконалення методики обліку витрат і калькулювання собівартості продукції;
- розвиток управлінського обліку та управлінської звітності;
- підвищення ефективності системи внутрішнього контролю;
- використання сучасних інформаційних технологій в обліковому процесі;
- удосконалення облікової політики підприємства.

Висновки. Таким чином, реалізація запропонованих заходів сприятиме підвищенню достовірності облікової інформації, та зростанню економічної ефективності діяльності підприємств птахівництва.

Ефективна організація бухгалтерського обліку на підприємствах птахівництва є важливою умовою підвищення результативності їх діяльності та забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Розвиток підприємств птахівництва в сучасних умовах господарювання потребує якісно нового підходу до організації бухгалтерського обліку як ключового елементу інформаційного забезпечення управління. Існуючі підходи до ведення обліку не завжди повною мірою враховують галузеву специфіку, зокрема особливості обліку біологічних активів, структуру витрат та специфіку формування собівартості продукції птахівництва. Підвищення ефективності облікової системи повинно базуватися не лише на вдосконаленні традиційного бухгалтерського обліку, а й на інтеграції його з управлінським обліком, внутрішнім контролем та економічним аналізом. Такий підхід забезпечує

формування комплексної інформаційної бази для прийняття управлінських рішень, що особливо важливо в умовах нестабільного економічного середовища та зростання конкуренції.

Ключовими напрямками розвитку обліку у птахівництві є підвищення аналітичності облікової інформації, її оперативності та релевантності для потреб управління. Особливого значення набуває удосконалення методичних підходів до обліку витрат із урахуванням центрів відповідальності, що дозволяє більш точно оцінювати ефективність використання ресурсів і формувати економічно обґрунтовану собівартість продукції. Важливим аспектом є також трансформація підходів до формування управлінської звітності, яка повинна бути орієнтована не лише на фіксацію результатів діяльності, а й на їх аналітичну інтерпретацію та прогнозування. У цьому контексті значну роль відіграє впровадження сучасних інформаційних технологій, що сприяють автоматизації облікових процесів, підвищенню точності даних і скороченню часу їх обробки.

Окрему увагу слід приділити посиленню системи внутрішнього контролю, яка має забезпечувати своєчасне виявлення відхилень, запобігання втратам ресурсів та підвищення дисципліни облікових процесів. Це, у свою чергу, створює передумови для підвищення фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств птахівництва. Таким чином, удосконалення бухгалтерського обліку у птахівництві слід розглядати як комплексний процес, спрямований на підвищення якості інформаційного забезпечення управління, ефективності використання ресурсів та результативності діяльності підприємств. Реалізація запропонованих підходів сприятиме не лише оптимізації облікових процесів, але й забезпеченню сталого розвитку підприємств галузі в довгостроковій перспективі.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Бутинець Ф.Ф. Бухгалтерський фінансовий облік. Житомир: Видавництво ПП «Рута», 2010. С. 608
2. Голов С.Ф. Бухгалтерський облік в Україні : аналіз стану та перспективи розвитку: монографія. Київ: Видавництво Центр учбової літератури, 2007. 522 с. URL:<https://library.nusta.edu.ua/depositary/Оцифровані%20документи/БУХГАЛТЕРСЬКИЙ%20ОБЛІК%20В%20УКРАЇНІ%20АНАЛІЗ%20СТАНУ%20ТА%20ПЕРСПЕКТИВИ%20РОЗВИКУ.pdf> (дата звернення: 01.03.2026).
3. Пушкар М.С., Щирба М.Т. Теорія і практика формування облікової політики: монографія. Тернопіль: Видавництво Карт-бланш, 2010. 260с. URL: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/0ea4991f-e44a-419a-ae4-abe43304e26a/content> (дата звернення: 03.03.2026).
4. Шило В.П., Сопко В.В., Ільїна С.Б., Васюков В.Н. Організація обліку у підприємствах сільськогосподарської галузі: Навчальний посібник. – Київ. 2011. 268 с. URL:https://library.udpu.edu.ua/library_files/442110.pdf (дата звернення: 03.03.2026).
5. Свиноус І. В. Удосконалення методичних підходів до оцінки складових виробничого потенціалу сільськогосподарських підприємств в умовах трансформації системи обліку та фінансової звітності. *Економіка та управління АПК*. 2021. № 1. С. 154–165. URL:https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/6093/1/udoskonalennya_metodychnykh.pdf
6. Саванчук Т.М., Френкель О.В. Сутність витрат птахівництва та чинники їх формування в системі управлінського обліку підприємства. *Економіка та суспільство*. 2023. № 58. С. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-36>
7. Розвиток птахівництва: інтерв'ю з Володимиром Івченко Генеральним директором Українського науково-дослідного інституту продуктивності агропромислового комплексу. URL:<https://agrotimes.ua/interview/rozvytok-ptahivnytstva/> (дата звернення: 19.01.2026).

REFERENCES

1. Butynets F.F. (2010) Bukhhalterskyi finansovyi oblik [Accounting and financial accounting] Zhytomyr: "Ruta", 608 p. (in Ukrainian)
2. Holov S.F. (2007), Bukhhalterskyi oblik v Ukraini: analiz stanu ta perspektyvy rozvytku: monohrafiia [Accounting in Ukraine: analysis of the state and development prospects: monograph]. Kyiv: Center for Educational Literature. (in Ukrainian) Available at: <https://library.nusta.edu.ua/depositary/Оцифровані%20документи/БУХГАЛТЕРСЬКИЙ%20ОБЛІК%20В%20УКРАЇНІ%20АНАЛІЗ%20СТАНУ%20ТА%20ПЕРСПЕКТИВИ%20РОЗВИКУ.pdf> (accessed March 01, 2026).
3. Pushkar M.S., Shchyrb M.T. (2010), Teoriia i praktyka formuvannia oblikovoi polityky: monohrafiia [Theory and practice of accounting policy formation: monograph]. Ternopil: Carte Blanche. (in Ukrainian) Available at: <https://api.dspace.wunu.edu.ua/api/core/bitstreams/0ea4991f-e44a-419a-ae4-abe43304e26a/content> (accessed March 03, 2026).
4. Shilo V.P., Sopko V.V., Ilyina S.B., Vaskov V.N. (2011) Orhanizatsiia obliku u pidpriemstvakh silskohospodarskoi haluzi [Organization of accounting in agricultural enterprises]. Training manual. Kyiv. (in Ukrainian) Available at: https://library.udpu.edu.ua/library_files/442110.pdf (accessed March 03, 2026).
5. Svinous I. (2021) Udoskonalennia metodychnykh pidkhodiv do otsinky skladovykh vyrobnychoho potentsialu silskohospodarskykh pidpriemstv v umovakh transformatsii systemy obliku ta finansovoi zvitnosti [Improvement of Methodological Approaches to the Assessment of the Components of the Production Potential of Agricultural Enterprises in the Conditions of Transformation of the Accounting and Financial Reporting System]. *Economy and management of agriculture*, vol. 1. pp. 154–165. Available at:https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/6093/1/udoskonalennya_metodychnykh.pdf
6. Savanchuk T.M., Frenkel O.V. (2023) Sutnist vytrat ptahivnytstva ta chynnyky yikh formuvannia v systemi upravlynskoho obliku pidpriemstva [The Essence of Poultry Production Costs and the Factors of Their Formation in the Management Accounting System of the Enterprise]. *Economy and society*, vol. 58. pp. 1–6. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-58-36>
7. Rozvytok ptahivnytstva: interv'iu z Volodymyrom Ivchenkom, Heneralnym dyrektorom Ukrainkoho naukovo-doslidnoho instytutu produktyvnosti ahropromyslovoho kompleksu [Poultry development: interview with Volodymyr Ivchenko, General Director of the Ukrainian Research Institute of the Productivity of the Agro-Industrial Complex.] Available at: <https://agrotimes.ua/interview/rozvytok-ptahivnytstva/> (accessed January 19, 2026).

Дата надходження статті: 30.03.2026

Дата прийняття статті: 20.04.2026

Дата публікації статті: 29.05.2026